

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Iuris ecclesiastici controuersia grauitur exercetur. cap. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

quæ solent amplitudinis causa in aulis haberi; instrumenta, vasaque argentea. Statuas, earumque partes plurimas, antiquæ artis pulcherrima monumenta, sacris item locis addixit, ut venderentur. reliqua ipse vendi iussit, pretiumque in sacros, pioque usus erogari. extant ex donis illis inter alia in ecclesia maiore Mediolanensi; aulæ ad celebriorem eius ornatum, sericis, aureisque filis contexta; figurisque sacras veteris testamenti historias referentibus, variata: vasa argentea aurata maxima, ad Pontificalium sacrorum apparatus exponenda: instrumentum pacis rite in ecclesia dandæ pulcherrimum, & pretiosissimum. Sacerdotijs item se abdicare instituit; quia propter animarum curam, vel monasteriorum rectionem, aut iuris dicendi munus; integre illi administrationi satisfacere sibi non posse videbatur: simul bonos, eruditosque viros ea ratione remuneraturus, quorum fidei, fructuosaque opera diu usus erat: omnino, ut quod de pluribus non habendis beneficijs, tum antiquis, tum novis Ecclesiæ legibus sancitum erat, ex amplissimis ipse Ecclesiæ sanctæ principibus, ad plurimorum documentum, plenius exequeretur. Ea igitur pleraque Pontificis auctoritate quibusdam familiaribus suis distribuit; viris probitate, litteris, ingenioque admodum probatis; de quibus alius erit singillatim dicendi locus. nonnulla ex monasticis, quæ cõmendationis ei nomine tributa fuerant, monachis ipsis libere dimisit. reliquis familiaribus, prout iustum esse iudicavit; tum litteratis alijs viris, & Cardinalibus ite egentibus, varias ex fructibus constitui curavit pensiones. quibus ex sacris vectigalibus dandas non existimavit, ijs ex patrimonio suo statuit pensitari. Dimittebat ea sacerdotia libere Pontifici: virosque tantum nominabat; quibus ea conferri probaret: qui quidæ sacro

muneri apti, & ad loca, ecclesiæ sue ipsas incolendas, ut opus erat, essent expediti. Pontifex autem eius minime obsecrantis testimonio, voluntati que facile assentiebat. quibusdam etiam, nemine demonstrato cum cessisset. Põtifex quibus visum fuisset, assignabat. Pensiones præterea nonnullas, quas ex varijs ecclesijs in Italia, Lusitania, Belgio solebat exigere, liberaliter ecclesiarum commodo, quæ tenues habebant fructus, remisit. Hæc primo ipso Pij Quinti tẽpore Carolus cum instituisset; exequi deinceps perrexit; ut alijs locis demonstrabit.

Quæ clerus contra concilij decreta Romæ proposuerat, facile reiecta sunt. Verum cum Senatu pl^o negotij fuit: qui Regij iuris, quæadmodum asseuerabat, tuendi studio, in sua permanebat sententia: Archiepiscopo ius non esse, siue apparitores armatos habendi; siue laicos; excepta fidei causa, sine Magistratibus comprehendendi. In quo tum iuris, tum facti controversia erat: nã utraq; pars, quod pro ea faciebat, id præteritis temporibus consuetum esse dicebat; sibiq; testimoniorum subsidio, iuris cõtrouersi possessione vindicare conabatur. Carolus, qui iuriconsultorum sententia, ius de quo agebat, & iuris ite possessione, ecclesiæ tribui intelligebat; quidquid iuris, factive pro ecclesia suppetebat, ad Pontificem referri curavit; ut quid agendum esset Apostolica auctoritate statueret; quod accepturum facile pro sua pietate seruaturumque; Senatũ confidebat. neque interim agere priuatim cũ Senatoribus mittebat; & sui iuris argumenta commonstrare; si priuato posset res officio componi. Ex altera parte res ad Philippũ Regem cũ per eius ministros delata esset; Carolus quoque, ne quid temere facere videretur, per litteras, & per Apostolicum internunciũ in Hispanijs commorantem, consilium in eo genere suum aperuit; & quæ pro iure Ecclesiæ fi-

Iuris Ecclesiastici cõtrouersia grauius excipitur. CAP. II.

dem

dem faceret, indicauit. Religiosissime Rex respondit; totum negotium ad summum Pontificem deferendum. interim vero suis precepit, ut saluaregia potestate, ius Ecclesie omnino conseruaretur. Itaque missa a Senatu Romam ob eam rem Senatore; tum causae cognitio certis Cardinalibus, doctisq; uiris mandata est; tum Carolus interim possessionem suam tueri iussus. Ibi cum eorum sententia, qui de controuersia consultabant, ecclesie Mediolanensi fauere uideretur, Senator Roma discessit. Pontifex litteras ad Ducem, Senatumq; humanissimas dedit; & eos ad ius Ecclesiasticum tuendum, pro perspecta eorum pietate cohortatus est; dum causa recte, matureq; Romae cognosceretur, alteras saltem, si hoc loco insereretur, gratum me pijs uiris facturum existimaui. hae uero ipsae sunt latine scriptae.

Pontificis
litterae ad
Ducem Se-
natumque
Mediolanensem.

Dilecti filij. Iustitia simul, & charitatis officio libenter adducti sumus; ut redeunte Mediolanum collega uestro Ioanni Paulo Ecclesia, eius, quam in publico negotio uestire apud nos gerendo, egregiam uobis prestitit, fidei ac diligentiae, testimonium redderemus. Cuius negotij cum ea uis, & natura sit, quam nemo non intelligit; adhuc eius ratio facile explicari non potuit. Nec uero haec causa diuurniorem, quam necessitas postulet, morem habebit. Nam auditis, & plane cognitis, quae utrinque pro rei ueritate, rationes allatae fuerint, mature iudicium expediendum curabimus. Interea uos studiosissime hortamur in Domino, ut in omnibus rebus Archiepiscopo uestro, & ceteris Prouinciae Episcopis, ad tuendam, & ornandam Paestoralis officij curam, ac dignitatem; sollicitudinem, & operam uestram accommodetis. nul-

la enim re magis secularis potestas stabilitur, & augetur, quam amplificatione, & auctoritate Ecclesiastica ditionis, quidquid ad spirituale patrimonium firmamenti, & uirium accedit, eo temporalis status maxime communitur. nam obseruantia, & pietas Principum, ac Magistratum in ecclesiarum Antistites, populos ipsis adeo praebet obedientes; ut fatendum sit, Regnorum, ac statuum incolumitatem uno illo ecclesiastici iuris praesidio tamquam fundamento contineri. Quod utinam contrarijs ad multorum exitium exemplis non pateret. Ea laude uestri sic excellere maiores; ut illo facto, & ipsi clari sint, & multas ciuitates, ac prouincias ad pij exempli imitationem inflammarent. Quo magis nos etiam eximia patrij in uos officij charitate, quam quod alioqui opus esse putaremus, cohortandos duximus; ut quam summa cum animi nostri letitia retinetis gloriam iuuandi, ac fouendi ecclesiasticam iurisdictionem, in ea ardentius insistatis. Nam ista etiam studiorum uestrorum declaratione, pastores ad diligentiore sui muneris administrationem incitati, uerbiores suorum gregum fructus Domino persolvere studebunt.

At Mediolani interim periculum erat; ne dum utraq; pars possessionem sibi uendicabat; ita ut eius retinenda nomine quod altera fecisset, altera duce ret usurpationis loco, uolenti aliquid accideret. uariae rationes conquirebantur controuersiae partium consensu dirimenda. sed nihil consueci potuit. Ecce autem, dum ita consulebatur, quo haec controuersia periculum partu sebat, repente peperit. Licetor primarius ecclesiae i-

fici

Sici fori, cum armis Principis edito vetitis comprehensus, in carcerem ducitur. tum publice reuinctis post terga manibus, sublimis fune tractus ad summum Palatij arcum, & ad solum vsque repente dimissus, quassu ter repetito, accerrime, si quis vniquam alius torquetur: ac statim poena remigationis proposita, Mediolano discedere iubetur. Carolus cum ius sibi suum palam eripi; & etiam contra Pontificis auctoritatem fieri quodammodo iudicaret, ad quem erat delatum negotium; ipsum confestim iudicē, cuius in carceribus erat, quem iustitiæ Capitaneum appellāt; item Aduocatum fiscalem, Notariū, & carceris custodem anathemate notari, eiusq; rei scriptum publice proponi iussit. Præsidentem Senatus per Vicarium suum; & vniuersum item Senatum, scriptis ad fores loci, quo ille conuenire solet, affixis; vocauit, ad eius facti causam dicendam. Doluit casum Dux vehementer, quippe, qui nihil eiusmodi cogitasset; eoque magis doluit, quod propositum sententiæ scriptum, nescio cuius iussu per satellites a ianua ædium Archiepiscopaliū, & ecclesiæ; & etiam ab ipso ecclesiæ suggestu abscissum fuerat; & clericus præterea, cuius opera quidam ex ijs vocati fuerant, in custodiam datus. Itaque iudicem, cum se adeuntem vidisset, neque audire, neque admittere voluit: & satellites, qui scriptum absciderant, in carcerem detrudi iussit. rogauit vero Carolus, ne cito contra Senatum, ob præcipuam Magistratus dignitatem quidquam pronunciaret. qui cum Duci respondisset, non posse se ius ecclesiæ suæ non tueri; acturumque contra quoscumque, iure tamen, non iniuria, quemadmodum cum eius ministro actum esset: nihil tamen amplius statuit, antequam Roma responsum acciperet; quo rem, vti gesta erat, statim perferendam curauit. Senatus

procuratorem dedit; qui negauit quidquam mandatum esse auctoritate Senatus: hominem punitum, non vt apparitorem sacri fori, qui quisnam esset ignoraretur; sed vt quemlibet alium, qui contra leges regias fecisset; & alia eiusmodi, quæ in iudicijs vsurpari solent. Scripsit ad Pontificem eadem fere vsus excusatione; culpamque omnem in Carolum transtulit. Dux item scripsit, sed multo mitius; & pro regio tamen iure. Displicuit vehementer Pontifici & factum, & litteræ Senatus. itaque nihil Senatui respondens, monuit Ducem, vt pro illata iniuria Ecclesiæ satisfaceret. tum vero Præsidentem ipsum, duosque Senatores consilij, factique præcipuos auctores, Romæ coram se spatio triginta dierum adesse; reliquos iam anathemate percussos Romam item citari, iussit. Proprium ad id ministrum (cursorem appellant) Septēbris mensis, anni M. D. LX.VII. initio, cum litteris ad Ducem Mediolanum misit. Illas pius Princeps osculatus; tum omni alia pietatis significatione, summaque in Pontificem reuerentia in ijs recipiendis vsus, Cursorem, quocumque opus esset vocandi gratia, tuto, honesteque adeo adduci iussit; vt ipsum Iacobum Paëzium eximia pietate, & doctrina Theologum ex Societate I E S V, qui a concionibus, confessionibusque illi erat, vna miserit, qui hominem, quibus opus esset, commendaret. Quam quidem piam, & religiosam erga summum Pontificem reuerentiam imitatus magnus Cancellarius itidem Hispanus, addidit etiam, Pontificias litteras, vt ab ipsius beati Petri manu esse accipiendas. Fuit ex ea re, Mediolani, Romæ, in Hispanijs varius rumor, turbaque non mediocris: alijs alia dicentibus, opinantibusque; & vno quoque pro suo ingenio, atque sensu de re tota iudicante. Carolus magis ac magis in inuidiam varie vocaba-

cabatur: vsque eo, vt dicerent nonnulli, potestatem illum Regiam sensim inuadere: nisi obfisteretur, viam sibi munire ad Mediolanense imperium occupandum: ab eiusmodi consilio Pontificem fortasse non esse alienum. de qua obrectatione, ac calumnia delatus vir primarius Hispanus, in carcerem Ducis iussu ductus est. Vt intolerabilis potentiae factum commemorabant; quod publicas bibliothecas omnes multis comitibus, & ministris, magna populi frequentia recognouisset; libros omnes singillatim inspexisset; plurimos abstulisset. id vero Carolus fecerat, cum audisset multos libros hæretica labe infectos publice vendi, quemadmodum re ipsa verum esse deprehendit. fecit vero etiam Apostolico accersito inquisitore. Fuere adeo, qui iuris regij tuendi nomine, & ad vim, vt aiebant, vi repellendam; Ducem instigarēt, vt ad extrema illa veniret, cum Episcopus è ciuitate violente pellitur. Contra plurimi, singularem Caroli pietatem, & egregium in Ecclesia iure tuèdo studium, constantiamq; in cœlum ferebant. summa cum eius laude mirabantur, quod religionis causa neminem vereretur, aut respiceret; neque suam apud Principes gratiam, aut ipsum etiam Archiepiscopatum magni faceret. mentē eius optimam conatus sanctissimos prædicabant. regios vero Magistratus grauitè accusabant. Carolus eximia Dei fiducia; tum animi magnitudine, quam in amplissimis reipublicæ christianæ negotijs exercuerat; ita se moderate gerebat; vt cum ex eorum consilio, quos apud se in eo genere peritissimos habebat; in primisque sacræ precationis lumine, fecisset; quæ legitime fieri posse, ac debere iudicaret: tum ea animi tranquillitate, silentioque alia omnia obiret; vt nihil illi omnino litis, aut contentionis esse videretur. Neque vero quidquam mœstitiæ attu-

lit; quod ex optimatibus permulti, qui antea vel comitari, vel ad eum vètitare solebant, iam non apparerent. immo in eam partem libenter accepit; vt ad pleniorum rerum humanarum contempionem ea quoque ratione sese incitaret. Cum dies adesset, quo die se Romæ sistere Senatores iussi erant; varijs excusationibus, missis etiam Romam legatis, dilatus est; ac denique impetratum, ne quidquam contra illos promulgaretur, donec Seralui Marchio, qui negotij illius causa ex Hispanijs aduētabat; Romam perueniret. Is Mediolani primo Carolum, conuenit, multaque cū eo egit, & questus est: seuerè nimis actum contra Senatores: Carolum a Rege potius remediū petere debuisse, quam accendere animum Pontificis. ita Regis in eum merita postulare: ita officium illud, quod vt homo in Regis imperio natus, ei deberet. si alia ratione demum res non ageretur; facturum Regē, quod iuri, imperijsque suis conseruandis opus esset, licet perturbationes inde fortasse, multæ, grauesque orirentur. postremo etiam blande rogauit, vt amico, atque adeo paterno studio negotium complecteretur: id saltem, si alia recusaret, scriberet ad Pontificem: cupere se, vt citationis causa prætermissa, controuersia componeretur. Respondit Carolus interposito die: quod Pontifex contra Senatores egisset, sese præstare non debere; neque etiam Pontificem ipsum, qui nemini id præter Deum deberet. de facto suo, timendam sibi videri potius Pontificis in eo reprehensionem, quia remisse egisset; quam offensionem Regis. Romam se motus initio minime confugisse: tolerasse: Gubernatorem sapius, & Senatores priuatim, atq; amice monuisse; vt quæ contra ius ecclesiasticum afferrentur impedimenta, ea vellent tollere. cum nihil profecisset; cum etiam ad vim ventum esset;

set; quæ contra non solum Mediolanensis, sed etiam vniuersæ Ecclesiæ ius, immo contra ipsius Pontificis auctoritatem videretur; merito ad ipsum retulisse Pontificem, supremum iudicem, patremque omnium ecclesiarum. molestum id fore Regi non putasse. eius meritorum magnitudinem, & se agnoscere, & vt quam gratissimus esse posset, semper curaturum. A se Regi semper omnia fore paratissima: sed quæ Ecclesiæ esse putaret; ijs, si quis forte id expeteret, cedere se nullo modo posse; præsertim quo priuatis beneficijs responderet. Nihil se a Rege expectare, quod valde pio, & catholico principe dignum non esset: quem satis nosse sciret, regias vires in iuuanda Ecclesia, non autem opprimenda poni debere. id si non fieret, magnas sine dubio perturbationes, grauissimaque incommoda futura. quibus tamen ecclesia Mediolanensis tunc minime careret; quæ vt tam grauius illata, suam libere non poterat exercere potestatem; in eos præsertim qui vel ob ipsam impunitatis fiduciam, turpem, flagitiosamque vitam agerent. Litteras ad Pontificem, quales postulabat Marchio, pro eo, quod ecclesiæ suæ debebat, dare se posse, negauit. dedit autem huiusmodi.

Caroli litteræ ad Pontificem.

Sanctissime ac Beatissime Pater. Cum antea ad sanctitatem tuam de rebus ad huius ecclesiæ iurisdictionem pertinentibus singulatim retuli; tum hoc tempore Ormaneto mandauit, vt diligenter exponat, quidquid id cum Marchione Seralui actum est, qui nunc Romam proficiscitur. is cum a me contenderit, vt de eodem negotio componendo, Senatoribusque Romam minime compellendis ad te perscriberem: quæ in hoc genere sentiam, quæque antea significauit, & Marchioni ipsi

libere respondi, hic breuiter attin- gam. Quod ad Senatores attinet; nullam priuatam iniuriam meam, equidem vindicari volo. de cetero quid sanctæ sedis Apostolicæ dignitati conueniat; quid Ecclesiæ conducatur vniuersa, rectissime tua Sanctitas existimabit: eius enim illa caput est; ego autem exiguum membrum. De huius ecclesiæ iure, id confirmo; nihil aliud spectare me; nisi vt illius auctoritate seruata, qui post hac Archiepiscopatum geret, omnia libere exequi possit, quæcunque ad eius officium pertinebunt. Ceterum testimonia me, ac argumenta, quæ ad possessionem ecclesiæ probandam valent, ad Sanctitatem tuam misisse satis habeo. quæ cum apud se viros habeat bonitate, doctrina, iudicioque præstantes: & ex eorum numero, qui in Concilio Tridentino huius generis rebus constituendis interfuerunt: cumque, quod caput est, a spiritu sancto regatur: meas esse partes alias non video; quæ expectare, quid illa decernat; & quidquid decreuerit, prompta omnino voluntate accipere; nihil dubitans; quin illud rectum, sanctumque sit. Sanctitatis tuæ pedes summisce osculor. Mediolani nono Calend. Februarij M. D. LX. IIX.

Ita Marchio Romam profectus, in primis omni diligentia, studioque tempus adhuc prorogari curauit; vt aliquo modo interim vocati eximerentur.

Quamquam autem eo iurisdictionis grauissimo negotio Carolus erat occupatus; quæ tamen ad suos regendos, rebusque salutaribus iuandos pertinerent, eorum nihil omittebat. Atque cum alias diocesi partes, aut per

Löginquas
diocesis suæ
partes visit.
CAP. III.